

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Det Danske Samfund

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Det Danske Samfund", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1839_628-com-root.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

rimeligt.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.751 og 11.882, og Grundtvig 1845, nr. 63.

særlig.

interessant, bemærkelsesværdig nyhed.

samfundsmæssige.

belærte dem flittigt.

bevæge sig, færdes.

tryllekreds; kreds eller område, inden for hvilken en fortryllelse eller trolddom virker.

mere end.

skiftene tidsaldres, periodernes.

stort himmellegeme, som man antog som midtpunktet i en galakse.

således, sådan.

sløvhed; ligegyldighed.

drømmere, fantaster; fanatikere.

samfundsmæssige.

tydeligvis.

periode præget af intellekt og rationalitet. Grundtvig opdelte menneskets udvikling i fantasitid, følelsetid og forstandstid og historien i epoker karakteriseret ved disse anlæg: oldtiden er fantasitiden, middelalderen følelsetiden og 1700- og 1800-tallet forstandstiden.

samfundet.

den kongefamilie, der beklædte den franske trone 1589-1792 og 1814-1848.

allerede.

Julirevolutionen 1830 i Frankrig.

ganske vist.

tydeligvis.

lat., tidernes lys.

de, som blev født i urtiden; først fødte.

oldisl., (de) først fødte; de, som blev født i urtiden.

bliver klar(ere).

samfundet.

ganske vist.

velsagtens.

ganske vist, uden tvivl.

tydeligvis, åbenlyst.

endog.

kriger; forkæmper.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

brudstykker, stumper.

stor, vigtig befolkningsgruppe.

videnskabens sol.

blevet klar(ere).

de, som blev født i urtiden; først fødte.

opklarings, afklarings.

samvær, selskab; fællesskab.

dvs. hellere.

ganske vist.

fortolket, udlagt.

svær, vanskelig.

allerede.

indbildskhed.

universitet, højere læreanstalt.

drengeskole; pug betyder pug, lille dreng.

universiteterne, de højere læreanstalter.

dvs. hebræer.

endnu.

kriger- eller heltesønnerne.

uden tvivl.

dvs. hebræer.

dvs. hebræerne.

den indtil nu forløbne tid.

dvs. hebraiske.

videnskab.

nutidens.

med sikkerhed, utvivlsomt.

ressourcer.

ikke ordinære; uden foreskrevne regler.

ordinære, foreskrevne.

dyresamfund.

true, antaste.

ikke ordinære.

dvs. hellere.

hverken.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

rigsarkivar.

dato.

turen.

grundlagt.

indimellem, af og til.

tilhængere af en religiøs-politisk form for kommunisme, som opstod i Frankrig i begyndelsen af 1800-tallet.

overfladiske.

mine herrer.

krigerne eller heltene fra Valhal.

sagn- og historiefortælleres.

krigernes, heltenes.

forfædre.

uden tvivl.

undtagen.

dvs. huer.

små, uanseelige.

uanseelig.

forfædres.

allerede.

videnskab.

luftballoner, luftfartøjer.

med tunger, der udtrykker begejstring eller guddommeligt inspireret tale.

universiteter, højere læreanstalter.

videnskabens, lærdommens.

forfædrenes.

stumper eller stykker af sværd.

hentydning til ordsproget "Hvem vil trættes om Keiserens Skiæg?", jf. Mau 1879, nr. 8.931, og Grundtvig 1845, nr. 2.759.

samfundet.

regnede med, stolede på.

i korthed, med få ord.

bedrifter, gerninger.

tydeligvis.

mere end.

velsagtens.

tydeligvis.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

bemærkelsesværdige; besynderlige.

tydeligvis.

tabt.

samfundsmæssig.

bemærkelsesværdige ting.

tydeligvis.

bemærkelsesværdige ting.

mine herrer.

videnskab.

dvs. syntes.

kvægavl.

samfundet.

meget lang.

videnskab.

fremmanede, manede op.

virkelig, rigtig.

ganske vist, sandt nok.

aldeles.

tilnavnet.

tydeligt, helt klart.

åbenlyst, tydeligvis.

sløvhed; ligegyldighed.

forfædre.

dvs. at historiefaget er blevet udøvet ud fra stof, der kommer af (eller fra) bøger alene eller kun står i bøger, og derpå er blevet udbredt og sendt videre udelukkende i bøger.

bortset fra.

allerede.

sikkert, afgjort.

således, på den måde.

hentyder til Slaget på Reden 2. april 1801.

sagn- og historiefortæller.

skumringen, tusmørket.

ikke.

foran.

med forsæt, overlæg.

jf. Mau 1879, nr. 5.922, og Grundtvig 1845, nr. 1.693.

udvirke, fremkalde.

sigter til ordsprogene "Man skal ikke lade Narre see *halvgjort* Arbeide" og "*Halvgjort* Arbeide skal man hverken love eller laste", jf. Mau 1879, nr. 263, og Grundtvig 1845, nr. 1.048 og 1.049. Ordsprogene hævder, at man ikke skal kritisere det, som endnu ikke er færdigt.

ikke.

bliver klar(ere).

tabt.

aldeles.

jf. Mau 1879, nr. 1.105, og Grundtvig 1845, nr. 449.

lat., samlingen af de romerske love.

åbenlyst, tydeligvis.

ganske vist, sandt nok.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.895, og Grundtvig 1845, nr. 1.960.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 206.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 2.744.

ganske vist, sandt nok.

de rådgivende provinsialstænder i Danmark og hertugdømmerne (ofte kaldet stænderforsamlingerne), som blev indført ved kongelig forordning af 28. maj 1831 og var i funktion fra 1835.

mine herrer.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.364.

den nyere tid.

forvandlet, herliggjort.

allerede.

velsagtens.

dvs. nytår, her: ny tid.

ny tid.

foreninger.

velsagtens.

tilbøjelighed.

tydeligvis.

samlebetegnelse for kongerne Valdemar 1. den Store og hans to sønner, Knud 6. og Valdemar 2. Sejr.

bortset fra.

variation af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.323, og Grundtvig 1845, nr. 1.791.

lovprisende (helte)digt.

sigter til opskriften B af visen "Elvehøj" (DgF 46B).

fik (gl. præteritum pluralis).

sigter til opskriften E af visen "Jomfruen i Fugleham" (DgF 56E).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

stedmorblomsten. Sigter til opskriften F af visen "Jomfruen i Fugleham" (DgF 56F).

fri til; bede om.

prydet, udsmykket.

den langvarige leg. Sigter til visen "Ungen Svendal" (DgF 70) Navneformen Svegder optræder bl.a. i Syvs version fra 1695, 4. del, nr. 24, s. 538-542.

sigter til visen "Hr. Tønne af Alsø" (DgF 34).

sværd.

stærkt (jf. Abrahamson, Nyerup & Rahbek 1812-1814, bind 1, s. 436).

undtagen.

folket.

fandt; kom.

samlebetegnelse for kongerne Valdemar 1. den Store og hans to sønner, Knud 6. og Valdemar 2. Sejr.

yndlingsting.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.867, og Grundtvig 1845, nr. 1.837.

dvs. hellere.

mindre skov.

jage.

spillede.

harpespil med magisk virkning.

da.

fik løv.

skov; kviste, grene.

runer som middel til trolddom; trolddomskræfter.

således.

forvandle; bevirke.

undslippe.

allernærmest.

spøge, lege.

dvs. søsterdatter.

fortryllelser med runer.

udrustningen.

ristet; udhamret.

snild, veltalende.

fyldord uden betydning (folkevisestil).

rose, poetisk udtryk for (ung, smuk) kvinde.

modtog.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

rygtedes, erfaredes.

konge.

hustru.

mine herrer.

folkeviserne (som genre).

runer som middel til trolddom.

tydeligvis.

sikker.

dvs. syntes

allerede.

hentyder til Uppsala universitet, som er Nordens ældste universitet fra 1477.

sværd.

stærkt (jf. Abrahamson, Nyerup & Rahbek 1812-1814, bind 1, s. 436).

fortryllelser med runer.

magisk anvendelse af runer.

trolddomskunster ved hjælp af runer.

hvornår.

helt sikkert, bestemt.

dvs. syntes.

sigter til visen "Kong Diderik og hans Kæmper" (DgF 7).

sigter til visen "Holger Danske og Burmand" (DgF 30).

sikker.

hentyder til det britiske dampskib Sirius.

underfuldt, ved et under.

skæbnen.

vidunderligt, forunderligt.

svinkeærinder, afstikkere.

tydeligvis.

hvad enten, uanset om.

mine herrer.

sådan.

hvad enten.

aldeles.

allerede.

beskytter, forsvarer.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kæmper med hug- eller stikvåben.

i forhold dertil.

mine herrer.

i en ny skikkelse.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.822. Fædrene betyder her forfædrene.

dvs. hellere.

folkets fællesjord.

gengæld.

straks.

tungt og ofte tveægget sværd.

havemand, gartner.

frugthaven.

bestemme over.

æbletræ.

løbepas; afskedigelse.

ulejlige; trætte.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.840, og Grundtvig 1845, nr. 1.935.

den nyere tid.

mine herrer.

kort sagt.

sparet sammen.

slå os sammen, samle ind.

fast bopæl.

kællinger; kvinder.

opdræt af hhv. heste, får og svin.

mine herrer.

skjule, gemme.

universitet, højere læreanstalt.

mine herrer.

ind imellem.

slipper af sted med, får held til; opnår (på en bekvem eller heldig måde).

indskrivning som universitetsstuderende uden egentlig afgangseksamen, men med anbefaling fra en privat ikke-universitetsansat akademiker.

søværnet.

mine herrer.

Anvendt litteratur

- Abrahamson, Werner, Rasmus Nyerup & Knud Lyne Rahbek (1812-1814) *Udvalgte Danske Viser fra Middelalderen; efter A.S. Vedels og P. Syvs trykte Udgaver og efter haandskrevne Samlinger udgivne paa ny*, bind 1-5. København
- DgF, se Grundtvig, Svend (1853-1976)
- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Grundtvig, Svend (1853-1976) *Danmarks gamle Folkeviser*, bind 1-12. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Syv, Peder (1695) *Et Hundrede Udvalde Danske Viser, Om Allehaande merkelige Krigs-Bedrivt og anden selsom Eventyr, Som sig her udi Riget Ved Gamle Kemper, Navnkundige Konger, og ellers fornemme Personer begivet haver, af Arilds Tid til denne nærværende Dag. Forøgede med det Andet Hundrede Viser Om Danske Konger, Kæmper og Andre, Samt hosføiede Antegnelser, Til Lyst og Lærdom*. København